

Justiits- ja Digiministeerium
Suur-Ameerika 1, Tallinn
10122 Eesti
07.03.2025
info@justdigi.ee

SELGITUSTAOTLUS

Tulundusühistul Tuleva (edaspidi **TÜ**) on 8949 liiget. TÜ liikmed on arutlenud võimaluse üle muuta TÜ põhikirja viisil, millega tekiks võimalus anda tulundusühituseaduse (edaspidi **TÜS**) § 32 alusel moodustatud kapitalist ja muudest panustest tulenevad õigused ühelt TÜ liikmelt üle teisele TÜ liikmele. Arvestades liikmete arvu, on TÜ-l tekkinud küsimus ka üldkoosoleku vormi osas.

Palume käesolevaga vastavalt märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduse §-le 3 Justiits- ja Digiministeeriumi seisukohta, kas TÜS § 32 alusel moodustatud kapitalist ja muudest panustest tulenevad õigused on osaliselt või täielikult üleantavad ilma tulundusühistu liikmesust üle andmata (TÜS § 24). Samuti palume Justiits- ja Digiministeeriumi seisukohta, kas tulundusühistu üldkoosolekut on võimalik korraldada üksnes elektroonilise osalusega. Täpsed küsimused on toodud selgitustaotluse lõpus.

1. TÕLGENDAMIST PUUDUTAVAD KÜSIMUSED

1.1. Dividendi jaotust mõjutavate panuste üleantavus

TÜS § 30 lg-te 2 ja 3 järgi toimub kasumi jaotamine vastavalt tulundusühistusse antud panusele või tehtud osamaksule. Selline dividend ei või olla suurem, kui liikmele vastavalt osalemisele ühistu tegevuses makstav dividend ega tavaliselt pikaajaliselt hoiuselt arvestatav intress.

TÜ põhikirja punkti 9.4 järgi makstakse liikmele dividendi vastavalt liikme sissemakse proportsioonile pensionikapitalis ja liikme pensioniboonuse väärtusele (osakapitali, liitumistasu ja reservkapitali seejuures arvesse ei võeta). TÜ soovib muuta põhikirja nii, et dividendi ja lahkumishüvitise suurus mõjutavad panused (so liikme sissemakse TÜS § 32 alusel moodustatud pensionikapitali ja liikme teenitud pensioniboonus, mida TÜ arvestab TÜ tütarettevõtjast fondivalitseja poolt TÜ liikme II samba ja/või III samba sissemaksetelt teenitud kasumilt) oleksid ühelt liikmelt teisele üleantavad. Muudatuse põhjuseks on pakkuda TÜ liikmetele likviidsust ja õiglast väärtust oma panuste eest ilma, et liikmed peaksid oma liikmesusest loobuma. Lisaks, ka liikmesusest loobumine ei oleks lahendus, sest sel juhul saab TÜ liikmetele maksta lahkumishüvitist üksnes kas (i) tasutud osamaksu ulatuses või (iii) osa varast, mille ta oleks saanud, kui ühistu oleks lõpetatud liikmesuse lõppemise päeval (TÜS § 33 lg-d 1 ja 2). Kumbki neist hüvitistest ei peegelda aga liikme panuse tegelikku väärtust, mis sõltub muu hulgas ka TÜ tütarettevõtja aktsiate väärtusest ja dividendi maksmise võimekusest.

TÜS reguleerib üksnes liikmesuse üleandmist (TÜS § 24). TÜ põhikirjaga on liikmesuse üleandmine välistatud. TÜ eesmärk on kaasata võimalikult paljusid pensionikogujaid ja anda neile hääli TÜ tegevustest kaasärääkimiseks.

Küll aga sooviks TÜ võimaldada liikmetel anda teisele liikmele täielikult või osaliselt üle oma õigus saada TÜ-lt dividendi ja lahkumishüvitist. Eelkõige on sellise võimaluse vastu huvi tundnud vanemaealised liikmed, kes soovivad teha pärimiseelseid korraldusi või vajavad ka likviidseid vahendeid.

Kuigi TÜS ei reguleeri eraldiseisvalt liikmete panustest tulenevate õiguste üleandmist, peame seda võimalikuks tulenevalt võlaõigusseaduse (VÕS) §-st 164 jj ehk lähtuvalt üldisest nõuete loovutamise loogikast. Lisaks, ka ühinguõigus tunnustab näiteks osaühingute puhul võimalust jaotada dividendi erinevalt osaluste proportsioonidest. Samuti on võimalik nii osaühingute osasid kui ka aktsiaseltside aktsiaid rendile anda. Arvestades, et TÜS § 3 lg 1 kohaselt kohaldatakse tulundusühistule äriseadustikus (ÄS) osaühingu kohta sätestatut (kui TÜS-st ei tulene teisiti), leiame, et ka tulundusühistute puhul on võimalik leppida kokku (nt põhikirjas) dividendi jaotamine ja lahkumishüvitise arvestamine erinevalt algsetest panustest ühistu tegevusse (vastavate liikmete nõusolekul) ning võimaldada liikmetel käsutada oma õigust saada dividendi ja lahkumishüvitist (andmata selleks üle oma liikmesust).

1.2. Üldkoosoleku korraldamine

TÜS näeb ette üldkoosoleku läbiviimise füüsilise osalemisega või üldkoosolekut kokku kutsumata. Arvestades TÜ liikmete suurt arvu, on TÜ liikmete otsused seni tehtud üldkoosolekut kokku kutsumata. Sellega kaasneb aga praktiline probleem: otsuste tegemisel üldkoosolekut kokku kutsumata on otsuste vastuvõtmiseks vaja enamate liikmete hääli kui üldkoosoleku korraldamisel, sest otsuste tegemisel üldkoosolekut kokku kutsumata arvestatakse otsuste tegemisel (hääleenamuse arvestamisel) kõiki liikmeid, mitte üksnes hääletamisest osa võtnud liikmeid.

TÜS sätted, mis reguleerivad üldkoosoleku korraldamist, ei viita võimalusele osaleda tulundusühistu üldkoosolekul elektrooniliste vahendite abil. Küll aga viitavad sellisele võimalusele ÄS § 170¹ ja tsiviilseadustiku üldosa seaduse (TsÜS) § 33¹. Viimati viidatu kohaselt:

- (1) *Juriidilise isiku organi liige võib organi koosolekul osaleda ja teostada oma õigusi elektrooniliste vahendite abil ilma koosolekul füüsiliselt kohal olemata, reaalajas toimuva kahesuunalise side abil või muul sellesarnasel elektroonilisel viisil, mis võimaldab organi liikmel eemal viibides koosolekut jälgida ja sõna võtta ning otsuste vastuvõtmisel hääletada, kui seaduse või juriidilise isiku põhikirjaga ei ole ette nähtud teisiti.*
- (2) *Elektrooniliste vahendite abil peetavale koosolekule kohaldatakse vastava organi koosoleku otsuse tegemise kohta sätestatut.*

Koos elektroonilise koosolekuga võimaldab ÄS osaühingute puhul ka elektroonilist või posti teel hääletamist (ÄS § 172 lg 2). Kuigi TÜS ei viita otseselt elektroonilisele koosolekule ega posti teel või elektroonilisele hääletamisele, samuti mitte vastavate ÄS-i sätete kohaldumisele (so ÄS §-le 170¹ ega ÄS § 172 lg 2), palume Justiits- ja Digiministeeriumi seisukohta selles osas, kas ÄS §-le 170¹ (sh TsÜS § 33¹) ja ÄS § 172 lg 2 kohalduvad siiski ka tulundusühistutele, arvestades TÜS § 3 lg 1 üldist alust osaühingute regulatsiooni kohaldumise kohta. Samuti palume Justiits- ja Digiministeeriumi selgitust, kas tulundusühistu üldkoosolek võib toimuda ilma kohapeal osalemise võimaluseta, st üksnes elektroonilise osalemisega, millele lisaks on võimalik elektrooniliselt ja posti teel hääletada.

2. TAOTLUS

Palume Justiits- ja Digiministeeriumi selgitust:

- kas tulundusühistu liikmete panustest tulenevaid õigusi (sh õigust dividendile ja lahkumishüvitisele) on võimalik ühelt liikmelt teisele anda (täies ulatuses või osaliselt) olukorras, kui liikmesesust ei ole lubatud üle anda;
- kui vastus eelmisel küsimusele on eitav, siis kas tulundusühistu liikmete panustest tulenevaid õigusi (sh õigust dividendile ja lahkumishüvitisele) on võimalik ühelt liikmelt teisele anda (täies ulatuses või osaliselt) üksnes koos liikmesuse üleandmisega;
- kas ÄS §-le 1701 (sh TsÜS § 331) ja ÄS § 172 lg 2 kohalduvad tulundusühistutele;
- kas tulundusühistu üldkoosolek võib toimuda ilma kohapeal osalemise võimaluseta, st üksnes elektroonilise osalemisega, millele lisaks on võimalik elektrooniliselt ja posti teel hääletada.

Täpsustavate küsimuste tekkimisel vastame hea meelega.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Annika Uudelepp ja Tõnu Pekk

Tulundusühistu Tuleva juhatuse liikmed